

DUNGENSE HISTORIËN

Onafhankelijk Tijdschrift voor de Geschiedenis van Den Dungen

11^e jaargang, februari 2017
Dit is nummer 34.

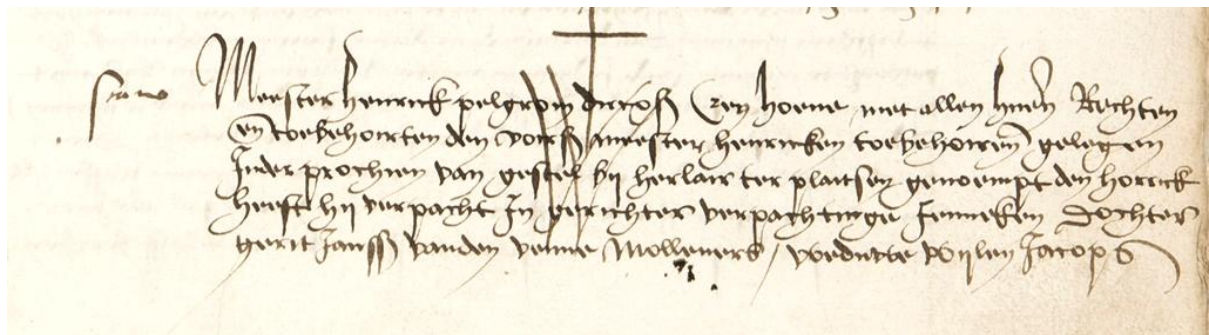
Redactie leovanminderhout@hetnet.nl

De hoeve ten hoernic (2)

Op den Horzik lag de hoeve **ten hoornik**, groot 60 ha, die in 1569 in delen werd verkocht. Er stond toen een stenen huis bij de boerderij¹. De eigenaresse destijds was Elizabet dochter van Laureijns Pelgrom en weduwe van Willem Dirks van der Mere; de hoeve was afkomstig van Henrik Pelgrom; allen uit Den Bosch.

Elizabet dochter van Laureijns Pelgrom zoon van Henrik Dirks Pelgrom	
x	x Katarina Willems Schrijnmaker
x	Jutta Jan Robberts van Veen
Willem Dirks van der Mere ²	

Meester Henrik Dirks Pelgrom verpachtte zijn hoeve *den horrick* in 1536 aan Jenneke Gerit Jansen van den Venne weduwe van Jacob Hermans voor een periode van 6 jaar.

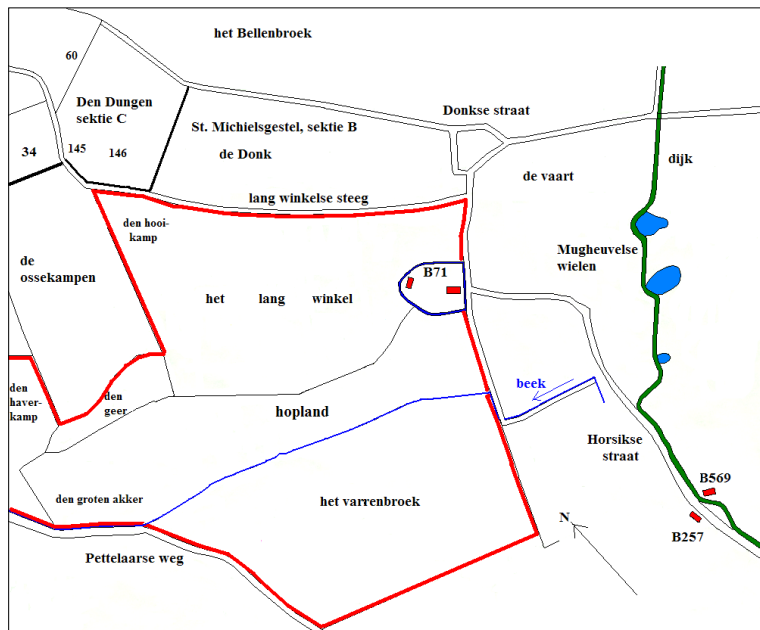

Aanhef van de verpachtingsakte in R 1323, fo 442, 12-9-1536.

De voorwaarden vertellen wat meer over de inrichting van de hoeve.

1. De pacht loopt van pinksteren 1537 tot pinksteren 1543.
2. De pachtsom is 113 gulden, jaarlijks op kerstmis te voldoen.
3. De laatster (pachtster) moet alle pachten en renten uit de hoeve betalen, en mocht de verpachter in dit opzicht schade ondervinden, zal dat op haar verhaald worden.
4. De pachtster moet 10 vimmen stro per jaar laten verdedden, ze moet de dekker de mondkost geven, en de verpachter zal de uren betalen. Voor elke vim die zij niet laat dekken, zal ze 7 stuivers moeten betalen.
5. De pachtster zal elk jaar 40 roeien *graefs* [sloot] moeten graven en voor elke roei die zij nalaat te graven zal ze 3 stuivers moeten betalen.
6. Ze moet alle schade aan de dijken waarin de hoeve is *gehouden* moeten voorkomen.
7. Ze moet elk jaar 60 wilgen poten en deze *houwen ende knooten*. Voor elke nagelaten poot zal ze 1 stuiver moeten betalen.
8. De pachtster mag op de hoeve geen hout hakken, behalve wilgen-rijshout voor afrasteringen; ze mag deze *tuinen* alleen daar hebben waar ze al 30 jaar lang staan. Als ze niet genoeg rijshout heeft zijn er andere plaatsen waar ze het kan halen en ze moet nauwgezet zeggen hoeveel ze nodig heeft.
9. Het fruit dat op de hoeve zal groeien zal steeds *half en half* zijn.
10. Ze moet elk jaar 70 *heesters* planten, half eik, half berk. Voor elke niet-geplante boom zal ze 1 st moeten betalen.
11. Bij het afscheid, in 1543, zal ze het stro dat in het laatste jaar *gewassen* is voor de helft op de hoeve moeten laten.
12. Ze moet 1000 hopkuilen teulen, en ze moet de aanwezige hopstaken benutten; bij het afscheid zullen alle hopstaken voor haar zijn.
13. Als er getimmerd of gerepareerd zal moeten worden op de hoeve, komt de mondkost voor de werklieden op rekening van de pachtster en zijn de arbeidsuren voor de verpachter.
14. De laatster mag geen herberg houden, geen bier tappen of brouwen, behalve voor het eigen huishouden.

15. Ze mag geen weiland, groezen of eeuwselen breken [tot akkerland maken], behalve *de haverkamp* die ze de 2 laatste jaren braak zal moeten laten liggen.
16. Ze moet de lemen wanden van het huis in goede staat houden.
17. Elk jaar zal ze voor de verpachter 10 vaarten met paard en wagen moeten doen.
18. De verpachter is niet gehouden haar enige *boringe oft rijs* te geven.
19. De pachtster moet de akkers zo *vreden en bewaren* dat er niemand over zal wegen dan de rechthebbenden.
20. Ze mag de hoeve niet onderverhuren.
21. De verpachter reserveert voor zijn gebruik het *steen en huijsken*.
22. Het *wagen huijsken* dat in de boomgaard staat hoort aan de pachtster.

Deze figuur stelt de horzikse hoeve voor binnen de rode omlijning naar de situatie in 1536. De dijk en de Mugheuvelse wielen waren toen vrijwel zeker niet aanwezig, maar zijn ter orientatie toch ingetekend.

Allereerst valt op dat het stenen huis, dat de plundering van 30 jaar later overleefde, al aanwezig was en dat het niet werd verpacht; verondersteld kan worden dat de familie Pelgrom er op mooie dagen met het rijtuig naar toe ging. De plaats op de tekening komt overeen met die van het huis op de kadasterkaart van 1832.

De boerderij is getekend op een plaats dicht bij de straat, hoewel de nauwkeurige lokatie ervan niet bekend is.

De gracht wordt bij de verpachting niet genoemd, wel bij de verkoop van 1569. Het zou kunnen zijn dat de verplichting van de laatste om te graven betrekking heeft op de gracht.

De perceelsindeling van 1536 is deels gebaseerd op de verkochte percelen (in 1569), maar er is geen andere informatie over dan dat er hopland aanwezig moet zijn geweest, weiland (hetgeen inhoudt *het lang winkel*, *de haverkamp* en *het varrenbroek*, zoals uit de verkoping blijkt) en een boomgaard.

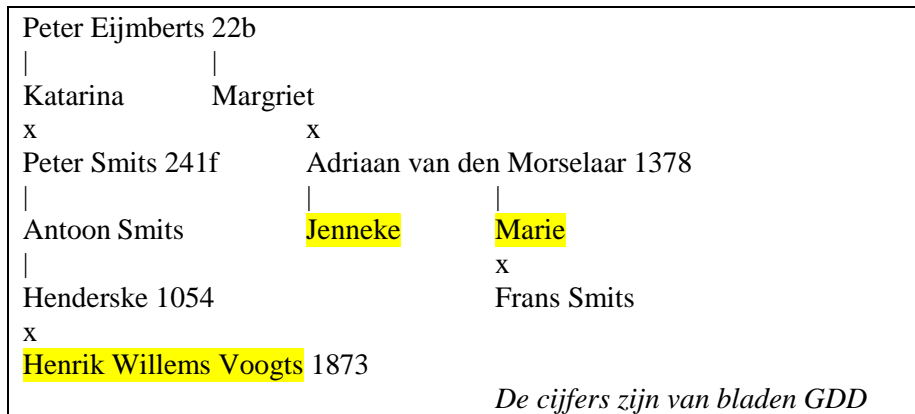
De pachtster was verplicht 1000 kuilen hop te telen, hetgeen overeen komt met een oppervlak van iets minder dan 1 ha, als tenminste een vroegere berekening³ deugt. Maar het perceel B215 in Den Dungen was volgens een opgave uit 1645 ½ lopensaat groot en had 200 hopkuilen⁴; dan komen 1000 kuilen overeen met 2½ lopensaten ofwel ⅓ ha. Hoe het ook zij, op deze hoeve van 60 ha neemt een hopveld van dergelijke omvang van 1000 kuilen maar weinig ruimte in.

Ten tijde van de verkoop van de hoeve was het hopland echter wel 21 lopensaten groot, zo'n 2½ ha.

Vernadering

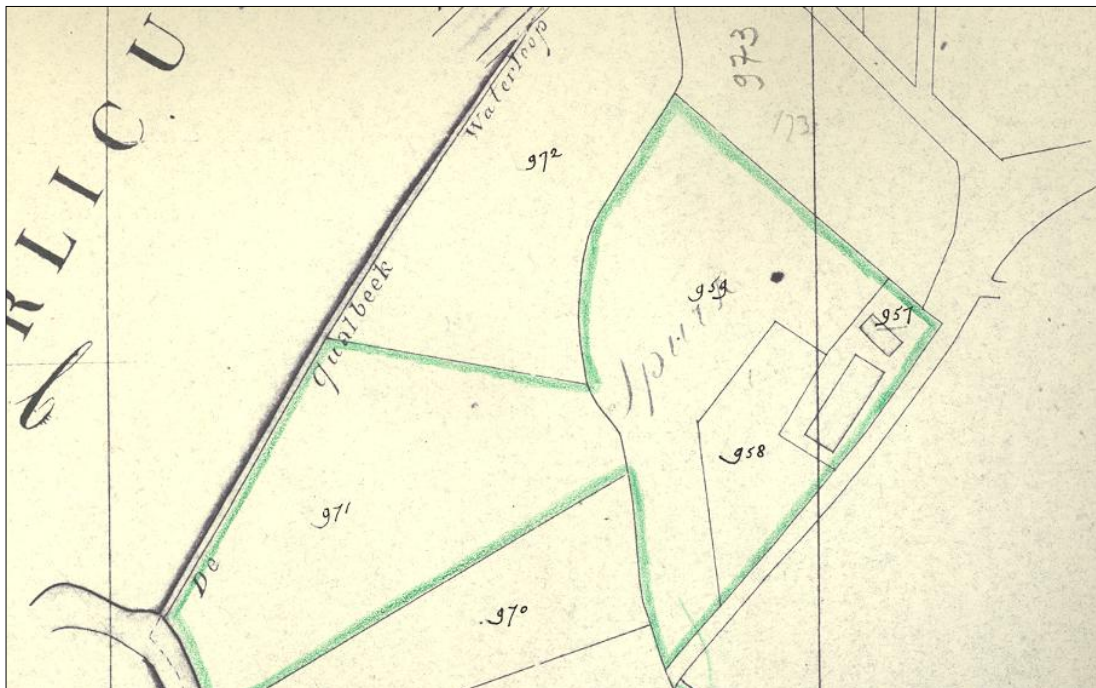
Het blijkt elke keer weer een puzzel hoe de verwantschap loopt in geval van een vernadering (of vernaardering). In dit geval was het Henrik Willems Voogts die 4 lopensaten akkerland in de *hurckse hoeve* in St. Michiels Gestel verkocht had aan Jan van der Wetering, maar Jenneke en Marie dochters van Adriaan Aarts van den Morselaar gebruikten hun recht van naarderschap en telden als verwanten van de verkoper hun eigen penningen uit om het land terug te kopen, en dat binnen een jaar na de verkoop⁵.

Zoals uit dit schema blijkt was Henrik Voogts helemaal geen verwant van de gezusters Van den Morselaar, maar wel zijn vrouw Henderske Smits. Haar overgrootvader Peter Eijmberts was immers de grootvader van Jenneke en Marie.

De boerderij B957 in den Hoek

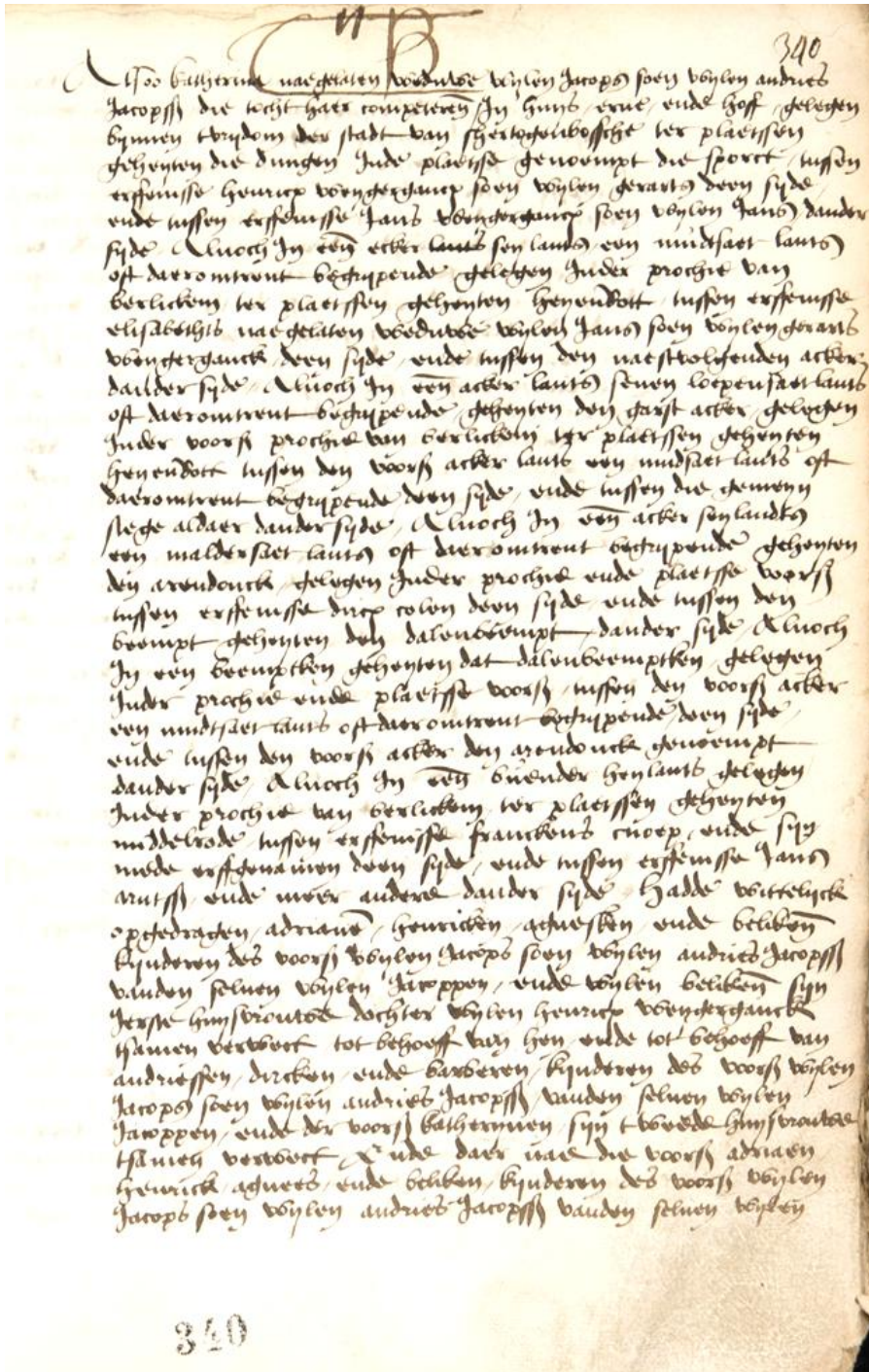
Alles wat we nog aan afbeeldingen van het huis B957 in den Hoek hebben is een kadastraal plattegrondje.

Uitsnede uit het kadaster Den Dungen 1832, sectie B. Geheel links de Aa ter plaatse van de uitmonding van de qualbeek; de straat aan de bovenrand is de heijenrotse straat. Rechts bevinden zich de andere huizen in den Hoek; het meest nabij zijn nr 10 en 11.

Er werd een hulpkaart⁶ getekend toen het huis was afgebrand, waarop de gebouwen werden weggegumd en het perceel het nummer 2226 kreeg. Op de luchtfoto's uit 1947 en 1953 is geen spoor van het huis meer te vinden.

Behalve de oude geschiedenis van het huis, afgeleid uit de grondcijsregisters⁷, is er een mooie en interessante akte betreffende een geschil rond de verkoop van 1525, waarover nog niet eerder werd geschreven.

Den Bosch R1364, fo 340, 18-4-1554.

Alsoo Katherina naegelaten weduwe wijlen Jacops soen wijlen Andries Jacopss die tocht haer competerende in huys, erve, ende hoff, gelegen bynnen t vrijdom der stad van shertogenbossche ter plaetsse geheijten die dungen in de plaetsse genoempt die sporct ...

De genealogie die uit deze akte blijkt kan worden samengevat als volgt.

(178)

Jacob Andries Jacobs Keelbreker
overleden voor 1524

x

(39o)

Beel Henrik Henriks Wijgergangs
overleden voor 1542

kinderen:

1. Adriaan, zie blad 525
x Anna Gerard Erits
2. Agnes
x Henrik Peter Voochs
3. Henrik, zie blad 357a
4. Belia
x Evert Gerard Rutten, zie blad 1097
5. Mechteld; woont op die Dungen

xx

Katarina

kinderen:

1. Andries
2. Dirk, Dirkske, overleden voor 1608;
zijn zoon is Lambrecht die ook voor 1608 is overleden
deze heeft een zoon Sebastiaan
3. Barbara
x Jacob Jan Thomas

GDD312 en 312a

Katharina had het vruchtgebruik van dit huis opgedragen aan de voor- en nakinderen van Jacob, waarna dezen het overdeden aan Jan Gielis Gerards Wijgergangs⁸.

Het proces dat daarop aanhangig werd gemaakt ging tussen die kinderen, als *aanleggeren*, en de kinderen van Jan Gielissen, als *verweerderen*. Het is in de akte niet duidelijk wat het geschilpunt was, maar hierin werd de ruzie afgerond met de goedkering van de overdracht van 1525 door Jacobs kinderen, die afstand deden ten behoeve van Jans kinderen, m.a.w. de *aanleggeren* bleken gelijk gekregen te hebben en de overdracht van 1525 bleef in stand.

Het huis was nogal zwaar belast en bovendien werd bij de overdracht een jaarlijkse rente van 20 rijnsgulden gevorderd. Alhoewel die laatste rente was afgelost⁹ zou de reden voor het geschil toch wel in de zwaarte van de lasten kunnen hebben gezeten.

Het hof in de Spurkstraat

De benaming *het hof* voor een huis in de Spurkstraat doet vermoeden met een oude stichting te maken te hebben.

Het gaat om Spurkstraat 48, B1085+1086. Het kadaster laat een verbouwing in 1896 zien¹⁰; en de bijbouw van een kamer in 1839¹¹.

De eigenaar van dit huis van de 8e klasse was in 1832 Jan Jansen Eikemans in Den Dungen.

Maar dan blijkt dat het verpondingsboek uit 1704 op die plaats helemaal geen huis kent; het is een 18^e-eeuwse stichting.

De akker B1085+1086 was *bakels akker* van Jan en Henderske Antonissen van der Donk. Dit merkwaardige toponiem is alleen bekend uit de 17^e eeuw en de afleiding ervan is onbekend.

Het hof, Spurkstraat 48, in 1962.

Huibert *de jonge* zoon van Huibert van der Merendonk kocht deze akker in 1606 waarna hij in 1691 terecht kwam bij Antonis Cornelissen van der Donk en daarna de kinderen.

Al vroeg in de 15^e eeuw werden 2 percelen onderscheiden op *bakels akker*:

- 1 zesterzaad rogland aan de zuidkant,
- 4 lopensaten genoemd *huben* akker, gelegen bij *die voort*.

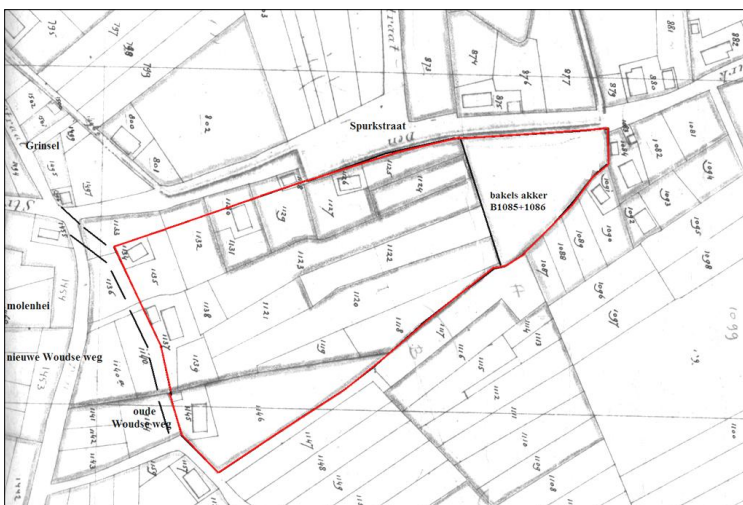
Er was een nog een perceeltje van 3 roeden op *die voort* dat misschien ook hierbij hoorde; het had althans dezelfde herkomst, nl van Hubert van Lieshout (gelet op zijn herkomst) of Hubert van der Sporkt (gelet op zijn woonplaats). Hieruit laat zich

afleiden dat er toen al een hele geschiedenis van perceelsvorming achter de rug was.

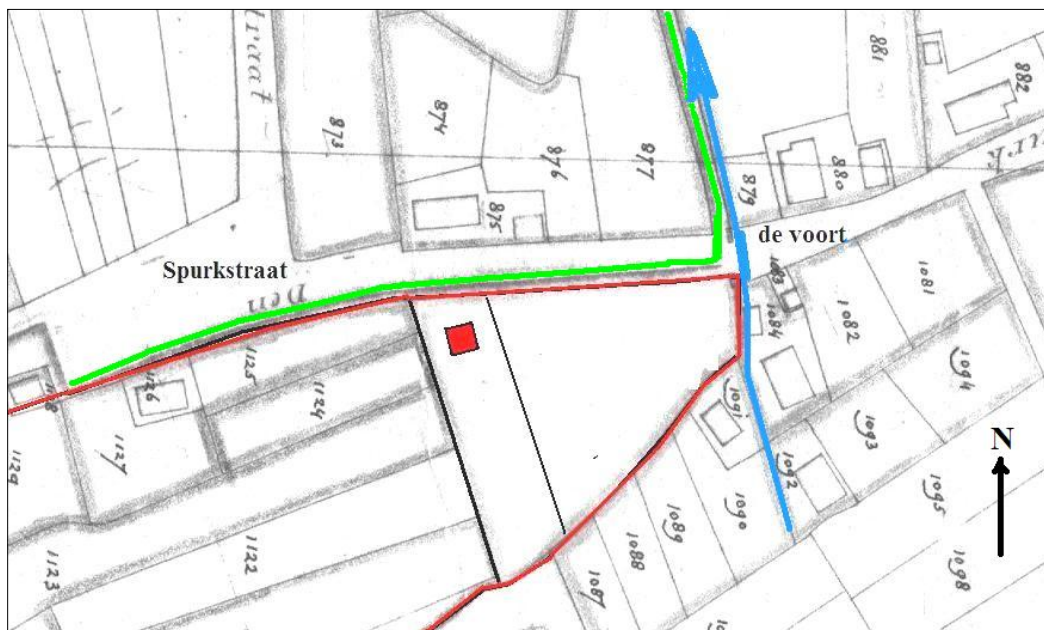
Het goed van Hubert van der Sporkt blijkt overigens nog meer omvat te hebben dan *bakels akker*. Nog in 1832 laat dit zich op de kadasterkaart goed herkennen.

Kadaster 1832 van Den Dungen, sectie B, 2^e blad. De Spurkstraat loopt van links naar rechts, de Woudseweg aan de linkerkant van de figuur van boven naar beneden; linksboven bevindt zich de kruising met het Grinsel.

Vroegere situatie. De percelen van de gemeijnte zijn nog niet verkocht. Binnen de rode lijn het goed van Hubert van der Sporkt. Het huis in de linkerbovenhoek daarvan is Woud 1, daaronder de nummers 5 en 7.

Situatie rond 1500. Op bakels akker staat het huis van Willem Vestarts; daarnaast moet de voorde waar de beek over de straat stroomde zijn geweest. Let op dat de 19^e-eeuwse dijk (groen) tot daar kwam. Momenteel ligt de duiker in deze afwateringsloot wat verder naar het oosten.

De akker van 4 lopensaten werd in 1541 gekocht door Henrik Willem Henriks, die er tegenover in Spurkstraat 49 (B880) woonde.

Het kleinere zuidelijke stuk kwam in handen van Antoon Corstiaan Michiels, waarvan ook bekend is dat hij betrokken was bij de bouw van herberg en brouwerij, laatstelijk van Door de Veer, Grinsel B947. In de overdrachtsakte van 1478 staat dat er op die zesterzaad land gebouwen stonden, terwijl in de voorgaande akte van 1477 dat nog niet het geval is; bovendien vermeldt een notitie onder die eerdere akte dat de schepenbrief gegeven moest worden aan Antoon Corstiaan Michiels. Het is daarom waarschijnlijk dat Herman Paassen Dekens de opdrachtgever was voor het timmeren van een huis en Antoon Corstiaan Michiels de timmerman.

Het huis is te volgen tot aan 1548 toen Gerard Jan Rutten van Griensven het ten cijns verkreeg om slechts 5 stuivers per jaar. Misschien heeft hij de bedoeling gehad de grond bij zijn overig erf te voegen dat door zijn vader in de periode 1474-1498 bij elkaar was gekocht (Woud 1 en omgeving langs de Spurkstraat tot aan *bakels akker*), niettemin verkocht hij de grond echter een maand later aan Henrik Willem Henriks.

Waar komt de naam *het hof* dan vandaan? Er kan vermoed worden dat het verdwenen huis (periode 1478-1548) de bron voor de naam was.

Perceelsbeschrijving B1085+1086; bakels akker; Spurkstraat 48

Verpondingsboeken 1704 e.v.

Jan en Handersken Antonissen van der Donck bakels acker langs de sporckse straat, 5 lopensaat 4 ½ roede Jan Eikemans

Kadaster 1832

B1085 Jan Jan Eijkemans, huis en erf, later "het hof" genoemd
B1086 Jan Jan Eijkemans, bouwland

Oudere akten

Belending

bij	in	
B1084	1697	kinderen Antonis Cornelis van der Donck
B1091	1678	bakels acker
B1087-1091	1678	baeckels acker van de wed Thonis Huijberts van der Merendonck
B1126	1649	Jenneke wed Huijbert Huijberts
B1126	1627	Huijbert Huijberts van der Merendonck
B1126	1605	Jacob Henrik Willems
B1087-1091	1597	kinderen Jacob Henrik Willems
B1124-1135	1568	kinderen Henrik Willems
Woud 1	1568	kinderen Henrik Willems
B1124-1135	1567	Henrik Willems
B1124-1135	1559	Henrik Willem Delis
B1124-1135	1558	Henrik Willem Delis

1

R1636, fo 62, 11-12-1693

Henderske dr Antoon Cornelis van der Donk

x

Jenneke Jansen van Griensven

erft (2^e lot) een perceel ackerlants, 5 lop, op de spurckt
tussen wed Peter Peter Broeren (B1091)

de straat

Peter Rutten van Geffen (B1084)

Merike wed Hendrik Arien Claassen (Woud 3),

belast met 8 gld Lijsbet Hendriks van der Straten.

2

R1655, fo 140, 14-3-1691

Gerit Willems Smits man van Maria,

Delis Cornelis van Tongeren man van Machdalena, en

de kinderen Hendrik Adriaans van der Heijdens

x

Jenneke,

alle drie dochters van wTeunis Huijberts van der Merendonck

een stuck ackerlants, 7 lop, op de spurckt, baeckels acker

tussen Geurt Teunissen (Spu.50)

de straat, den dijk tussen beide

erfgen. Jan Gerit Eijkemans (B1084)

wed Hendrik Arien Claasse (Woud 3),

hen aangekomen van Teunis Huijberts van der Merendonck,

dragen zij op aan Cornelis Antonis van der Donck t.b.v. zijn moeder Jenneke Jansen.

3

R1633, fo 15, okt 1664

Teunis Huijberts van der Merendonck wonende Middelroij verkoopt een cijns uit eenen acker teulants, baeckels
acker, op de sport, 8 lop

tussen de straat

erfgen. Goijaart Jansen Strick (Spu.50) e.a.

Jan Gerards (B1084)

Maria wed Rijckart Corsten (B1126) e.a.

Gelost 14-3-1691.

4

R1593, fo 134, 29-4-1660

Antonis z Huijbert Huijberts van der Merendonck

x

Jenneke Henrik Rutten van Griensven

erft (4^e portie) eenen acker teulants, genoemd baeckels acker, opte spurckt

tussen de straat

erfgen. Goijaart Jansen Strick (Spu.50) e.a.
Jan Gerards (B1084)
Maryke wed Rijckart Corsten (B1126) e.a.

5

R1449, fo 2, 15-3-1607
Huijbert de jonge z w Huijbert Huijberts van der Merendonck wonende DD verkoopt een cijns uit een acker saetlants, 7 lop, opte sporct
tussen erfgen. Oijke Suijskens (B1091)
de straat
erfgen. Jan Strick (B1124enz)
de misse van de erfgen. Oijke Suijskens (B1084).
Huijbert loste zelf 1619.

6

R1471, fo 179, 1-12-1606
Henrik Joordens de Leeuwe
x
Margriet wed Jacob z w Henrik Willems
de tocht in 7 lop akkerland op die sporct
tussen Jan Strick Janss (B1124+1125)
Catarina wed Jan Aerts van Vaarlaar (Woud 3)
Jan Strick Janss
de straat en Jan Suijskens (B1084),
welk land Jacob van zijn broer Mathijs bij transport 27-6-1578 had verkregen,
draagt hij op aan
Jan Moons z Marten Moons des raatheer DB
x
Maria dr w Jacob
x
Margriet, en aan
Henrik z w Jacob
x
Margriet.
Dezen dragen het op aan Huijbert de jonge z w Huijbert van der Merendonck.

7

R1402, fo 302, 27-6-1578
Mathijs z w Henrik Willems
een stuk akkerland op die sporct, 7 lop
tussen Jan Strick Janss (B1124+1125)
Catarina wed Jan Aerts van Vaarlaar (Woud 3)
Jan Strick Janss
de straat en Jan Suijskens (B1084),
draagt hij op aan zijn broer Jacob z w Henrik Willems.

8

R1848, fo 158, 18-3-1573
Mathijs z Henrik Willems krijgt bij subdivisie (1^e lot) een akker van 7 lop op die sporct
tussen Jan Suijskens (B1084)
Catarina wed Jan Arnts (Woud 3)
de straat,
belast met 2 mud rog.

9

St. Michielsgestel R44, fo 130v, 29-10-1569
Mathijs z w Henrik Willem Delis
x
w Gooswina dr Mathijs Corstiaans
erft (1^e portie) ½ van 7 lop land, akker en boomgaard

tussen de straat

Jan Shuijsen (B1087-1091)

Jan Shuijsen (B1084)

Jan Jans (B1124enz),

belast met ½ van 2 mud rog en van 2 gld 15 st.

Jacob krijgt bij deze deiling (3^e portie) de andere ½.

Bakels akker was van 1424 tot 1548 in twee delen gesplitst. A was 4 lop akkerland, B was 2 lop met een huis erop.

A

Belending bij B in 1558 en 1548 Henrik Willem Henrix.

10

R1333, fo 150bis, 26-2-1541

Mechtelt dr w Jan Eijkmans,

Willem z w Mathijs Mathijssen

x

Elizabet dr w Jan Eijkmans,

Goossen Jan Jacobs,

Peter z w Dirk van der Moelen

x

Johanna dr w Jan Eijkmans,

Jan z w Jan Eelkens

x

Heijlke dr w Jan Eijkmans, en

Jan z w Peter Reijnen

x

Mechtelt dr Jan z w Jan Eelkens

een akker land, huijben acker, op de sporct

tussen de straat

t water genoemd de beek

Henrik van Vaarlaar Claassen (B)

dragen zij op aan Henrik z w Willem Henrixs.

Belendingen bij B1084 in 1524 en 1523 Jan Eijkmans, in 1517 Jan ketelbueter, bij B in 1527 en 1517 Jan ketelbueter.

11

R1256, fo 481, 3-3-1487

Elizabet

x

w Rutger z w Hubert Hermans

de tocht in huben acker, 4 lop, op die sporct

tussen de straat

de waterloop

de straat

w Willem van den Oest

draagt zij op aan de kinderen Peter, Heilwich, Jutta en Hadewych.

Dezen, en ook Oda en Jan ook kinderen van Elizabet en Rutger, dragen dat land op aan Jan z w Jan Eijckman,

belast met 2 mud rog.

Belending bij B1084 in 1474 Rutger z Hubert Jan Hermans.

12

R1239, fo 165, 23-11-1469

Mathijs en Weijndelmoet vr van Herman z Jacob Hermans, kinderen van Huijbert Jan Hermans

x

w Oda Jan Rutten

op een stuk akkerland, 4 lop, op die sporct

tussen Herman Jacob Hermans (B1084)

de straat
hebben zij vertegen t.b.v. Rutger z Huibert Jan Hermans.

Belending bij B in 1457 Hubert z w Jan Herman Claas, bij B1124+1125 in 1450 Hubert Hermans.

B

13

R1374, fo 375, 22-6-1558

Henrik z w Willem Henrixs verkoopt een cijns uit een stuk akkerland, 1 sestersaat, op die sporckt tussen Jan Gerards (B1124-1135)
verkoper zelf (A)
kinderen w Rutger Rutten (B1106-1117)
de straat.

14

R1349, fo 102v, 9-3-1548

Gerard z w Jan Rutgers van Griensvenne
een stuk akkerland, op die sporct
tussen Gerard zelf (B1124-1135; Woud 1) en Arnt van Vaarlaar z Klaas (Woud 3)
Henrik z w Willem Henrixs (A)
wed Rutger Rutgers (B1106-1117)
de straat
verkoopt hij aan Henrik z w Willem Henrixs.

15

R1350, fo 409v, 27-2-1548

Willem z w Adriaan van der Coeveringe

x

Jenneke dr w Arnt z w Henrik z w Klaas van Vaarlaar,
Willem voornoemd, Henrik van Vaarle, Willem Andriess en Jan Jan Alarts als voogden van Klaas, Albert, Adriaan, Cornelis, Elizabet en Cecilia (Sijken) onm kinderen van Arnt van Vaarlaar, en
Susanna dr Arnt van Vaarlaar
1 zesterzaad land, dat een deel is van een akker van Hubert z w Jan z w Herman Claas, op die sporct tussen Margriet wed Jan van Ingen en Baat wed Gielis Vogels
Henrik Huberts [belending uit 1457]
met de gebouwen daarin staande,
welk land was opgedragen aan Henrik z w Klaas van Vaarlaar door Beatrijs wed Willem z w Willem Vestarts, geven zij ten cijns aan Gerard z w Jan Rutten van Griensvenne
om 5 st.
in marge: Susanna dr w Arnt z w Henrik van Vaarlaar
1/8 in 1/4 van dat land
draagt zij op aan Gerard Jan Rutten.
Suzanna, die cijns van 5 st, draagt zij op aan Gerard Jan Rutgers [waarmee afgelost].

Belending bij B1124-1135 in 1545 Bardijne wed Henrik van Vaarle, bij Woud 3 in 1543 wed Henrik van Vaarlaar, in 1541 Henrik van Vaarlaar.

15a

R1346, fo 170, 27-1-1547

Over Claas, Aalbert, Adriaan, Cornelis, Elizabet en Sijken onmondige kinderen van
w Arnt van Vairlair

x

w Arntken dr Jan Aalberts
worden als voogd gesteld Henrik van Vairlair, Willem Andriessen, Willem Adriaans van der Koevingen en Jan Jan Alarts,
i.v.m. de voorlopige verkoop van 6/8 van huis, erf en hof, 1 zesterzaad, op de sporct tussen Gerard Jans
Henrik Willems
de straat
Arnt van Vaarlaar.

16

R1306, fo 152v, 6-6-1527

Henrik z w Klaas van Vaerlaer verkoopt Gijsbert z Willem Pauwels een cijns uit huis, erf, hof en land, 1 zesterzaad, aen de sporct tussen Jan ketelbueters (A)

Arnt van Vaerlaer (Woud 3)

Rutger Rutten van Griensvenne (B1106-1117)

de straat,

belast met 5 pond.

17

R1287, fo 114, 23-2-1517

Henrik z Klaas van Vaarlaer verkoopt Rutger Willems van Griensven pbr een cijns 5 pond uit huis, erf, hof en land, op die sporct

tussen Arnt van Vaarlaer (Woud 3)

Jan ketelbueter (A)

de straat

Rutger van Griensvenne (B1106-1117).

18

R1271, fo 107v, 31-8-1503

Beatrijs

x

w Willem Willem Vestarts

een akker op die sporct

tussen Margriet wed Jan van Ingen en Baat wed Gielis Vogels

Henrik Huberts [belending uit 1457],

met de gebouwen daarin staande,

die Willem verkregen had tegen Antoon z w Christiaan Michiels [dit transport nog niet gevonden],

draagt hij op aan Henrik z Klaas van Vaarlaer.

Belending bij B1124-1135 in 1503 Henrik Houbraken, bij Woud 3 in 1500 Henrik Houbraken man van Beatrijs, bij B1124+1125 in 1498 Henrik Houbraken.

Henrik Houbraken z w Dirk van den Doren

xx

Beatrijs

x

Willem Willem Vestarts

19

R1247, fo 413v, 13-2-1478

Herman z w Paassen s dekensoen

1 zesterzaad land op die sporct van w Hubert z w Jan z w Herman Claas

tussen Margriet wed Jan van Ingen en Baat wed Gielis Vogels

Hubert z w Jan Herman Claass [belending uit 1457],

dat Herman had verkregen van Simon en Jan zonen w Willem van Hedel,

met de gebouwen daarin staande,

geeft hij ten cijns aan Antoon z w Corstiaan Michiels

om 3 pond en $\frac{3}{4}$ pond.

Transporten van de cijns in R1251, fo 181, 6-3-1482, en in R1285, fo 530, 26-4-1515.

20

R1246, fo 215v, 9-6-1477

Simon en Jan zonen w Willem van Hedel

1 zesterzaad van een akker van Hubert z w Jan z w Herman Claass, op die sporct

tussen Margriet wed Jan van Ingen en Baat wed Gielis Vogels

Hubert Jan Hermans [belending uit 1457],

welk land Mechtelt dr w Willem van Hedel had verkregen van Hubert Jan Hermans,

dragen zij op aan Herman z w Paeschen s dekens.

tradatur Antoon Corstiaan Michiels.

Belending bij B1124+1125 in 1471 Katarina [dr Willem van Hedel] wed Wouter Scouwerman.

21

R1227, fo 241, 17-5-1457

Hubert z w Jan z w Herman Claas

1 zesterzaad land van een akker van Hubert, op die sporct

tussen Margriet wed Jan van Yngen (B1124+1125enz) en Baat wed Gielis Vogels (Woud 3)

Hubert zelf (A)

Rutger van Griensvenne (B1106-1117)

de straat

draagt hij op aan Mechtelt dr w Willem van Heedel begijn in DB.

Belending bij B1124+1125 in 1450 Hubert Hermans.

21a

R1210, fo 310v, 12-3-1440

Elizabet x Jan Jans van der Hagen

Beatrijs x Amboos Jan Broess

Ermgart x Dirk die Bruijn

Luijtgart x Jan Gerit Gielis Peters

dochters van Jan Donck

3 roeden land op die sporct, op die voirt

tussen Hubert Jan Hermans

de straat

Hubert Jan Hermans

dragen zij op aan Hubert z w Jan Hermans.

22

R1209, fo 209v, 20-4-1439

Hubert z w Hubert van der Sporct

6 lop akkerland, op die sporct, in die voert

tussen Hubert Jan Hermans (B1084)

de straat

Jan Donck (de 3 r, zie akten 4 en 5 bij B1087-1091) en de straat

Gielis Vogels (Woud 3+7) en Margriet wed Jan van Yngen (B1124 enz)

geeft hij ten pacht aan Hubert Jan Hermans

om 2 ½ mud rog.

Transporten van die pacht in Gasthuis DB, inv.nrs. 128 en 3376 en regist 1506, en R1251, fo 501v, 23-9-1482, en naar Henrik Joordens de Leeuw in R1420, fo 492, 20-2-1589 [waarmee afgelost].

22a

R1200, fo 49v, 3-2-1430

Hadewych dr w Hubert van der Sporct erft (6^e portie 1^e perceel) 1 zesterzaad land op die sporct

tussen Hubert z w Hubert (deel A)

Willem Vogel (Woud 3+7)

kinderen Jan van Griensvenne (B1106-1117)

de straat.

Jan Donc

x

w Jutta dr w Hubert van der Sporct, en hun kinderen

erven (7^e portie) 3 roeden land op die sporct

tussen Hubert z w Hubert

het water.

Belending bij B1081-1098 in 1429 kinderen Hubert van der Sporct, bij B1124+1125 in 1426 Hubert Hubensoen.

De akten 23 en 24 betreffen weliswaar het deel B, maar de gehele akker was in een hand.

23

R1195, fo 240v, 1-2-1425

Luijtgart wed. van w Hubert van Lieshout

de tocht in 1 zesterzaad land op die sporct

tussen Willem Vogel (Woud 3+7)

w Hubert van Lieshout (B1124 enz)

w Jan van Gryensvenne (B1106-1117)

de straat

draagt zij op aan zoon Hubert.

Deze verkoopt Andries Jacobs Keelbreker er een pacht uit.

24

R1194, fo 312, 5-8-1424

Luijtgart

x

w Hubert van der Sporct

het vruchtgebruik van 1 zesterzaad rogland, op die sporct

tussen Willem Voegel (Woud 3+7)

eigen erf

kinderen Jan van Griensvenne (B1106-1117)

de straat

draagt zij op aan Klaas Klaas Hagen man van Hadewych dr w Hubert van der Sporct

x

Luijtgart.

Deze verkoopt het land aan Hubert z w Hubert van der Sporct.

Een legaat voor de bouw van de kerk

We hebben eens geschreven over de financiering van de bouw van de kerk in 1516 en 1533 en vonden daar toen geen direkte gegevens over¹². Maar nu duikt een akte op met een legaat voor de bouw (timmering) van de kerk, zij het dat het een bescheiden schenking betreft. Hier volgt vrijwel de gehele akte¹³ (met onze spatiering, hoofdletters en leestekens om de leesbaarheid te vergroten).

Condt ende kentlic zij enen yegelicken,

want Arnt Janssen van der Asdonck, ingesetene opte Dungen, der prochien sint Jans evangelist gelegen bynnen die stat van sHertogenbosch des bisdoms van Ludick,

makende zijn testament, onder meer daer inne begrepen,

hadde beset ter eeren van got almachtich ende tot sunderlinger reparatien, tymmeringe ende behulpe der capellen oft der fabrycken der capellen staende opte Dungen voirs. alsulcken drie ponden payments erflick, elck pont gerekent tot seven stuyvers currente brabantse stuyvers, als hij hadde gecoft ende hem in scepenen brieve gevest zijn, ende die welke jairlix sculdich weer te geldene Henrick Brants ingesetene tot Scijnle, behoudelic dat Henrick voirs. die drie ponden soude moigen afleggen ende quyten altijt met sess gouden peteren, elcken peter gerekent voir negentien stuyvers brabantse, alst scheen in enen instrument dair op gemaect breeder begrepen te wesene,

Item ende want noch die voirs. Arnt Janssen van der Asdonck in den voirs. testamente hadde beset tot reparatien tymmeringen ende behulpe onser liever vrouwen bruederscapen fundeert in der voirs. capellen opte Dungen alsulcken drie erfponden payments, elc pondt gerekent voir seven currente brabantse stuyvers, als die voirs. Henrick Brants sculdich is te geldene, behoudelic dat die selve Henric die drie ponden oic soude moigen altijt lossen ende quijten met gelijcke zess gouden peteren, gelijc in den voirs. instrument breeder scheen begrepen te wesene;

Soe zijn gestaen voir scepenen ondergescreven heer Rutger priester zoen wijlen Willems Rutten, Henrick zoen wijlen Henrix Delis, ende Henrick zoen wijlen Peters Engberts, als meesters ende recteurs ten tijde van der fabrycken der capellen, in den namen ende van wegen der selver fabryckx, ende Henrick zoen wijlen Claessens Rutten ende noch die voirs. Henrick zoen der voirs. wijlen Peters Engberts, als dekenen ten tijde van der voirs. bruederscapen, in den name ende van wegen der selver bruederscappe,

hebben oipelic bekent aen horen handen als meesters ende recteurs van der voirs. fabrycken der capellen voirs. die drie ponden der voirs. fabrycken beset,
ende noch aen horen handen als dekenen der voirs. bruederscapen die voirs. andere drie ponden der voirs. bruederscapen beset,
bij den voirs. Henricken Brants gelost te wesene ende dat zij, te wetene die voirs. meesters ende recteurs der voirs. fabrycken tot behoeff der selver fabrycken ende die voirs. dekenen der voirs. bruederscapen tot behoeff der selver bruederscapen, die penningen van der lossingen der voirs. drie ende drie ponden gecomen hebben ontfangen,
ende hebben alzo die voirs. meesters ende recteurs van der voirs. fabrycken der capellen voirs. ende die voirs. dekenen van der voirs. bruederscapen ... [kwitantie of kwijting gegeven aan Henrik Brants].
datum 5 aug 1538.

Het kapitaal waarmee de rente kon worden afgelost bedraagt in deze akte 12 peters (2x6 peters). Dit zou betekenen dat de jaarlijkse rente 18% was geweest.

Henrik Arnts Brants, wiens eerste vrouw de Dungense Adriana Eijmbert Willems was (GDD221a), verkocht Arnt Jan Arnts die cijns van 6 pond uit zijn huis en erf in Schijndel *in den born*, en de akte daarvan bepaalt dat de lossing ervan gedaan kon worden met 36 peters¹⁴. Dat komt neer op een rente van 6%.

Het lijkt er dus op dat in de kwitantie, of eventueel in het testament van Arnt Jans, een fout is gemaakt, en dat er had moeten staan dat elke 3 pond kon worden gelost met 18 peters en niet met 6.

Een andere akte uit die tijd betreft de verkoop van een stuk land in Schijndel door kapelmeester heer Rutger Willem Rutten van Griensven dat Roelof Eijmberts in Den Dungen had vermaakt aan de kapel, maar het gaat alleen maar om *de reparatie* van de kerk en niet uitdrukkelijk om de bouw ervan¹⁵.

¹ Dungense Historien **10** (2016), p. 43.

² Dit blijkt o.a. uit R1365, fo 196, 2-2-1554 en R1375, fo 310v, 13-9-1558.

³ Hoptelers in 1707, in Het Griensvenneke **31** (2006), blz 64.

⁴ R1601, fo 73v, 22-12-1645.

⁵ R1657B, fo 49v, 18-4-1698; vernadering 15-11-1698

⁶ Kadaster Den Dungen, hulpkaart sekte B nr 194, juli 1908: nr 957 wordt 2226.

⁷ Dungense Historien **9** (2015), blz 56, Het goed van Godschalk van der Sporkt van Middelerode.

⁸ R1302, fo 186v, 20-4-1525.

⁹ R1312, fo 256, 1-9-1530.

¹⁰ hulpkaart sekte B nr 152.

¹¹ hulpkaart sekte B nr 26.

¹² Dungense Historien **5** (2011), blz 26 en **4** (2010), blz 59.

¹³ R1327, fo 293v, 5-8-1538.

¹⁴ R1290, fo 195, 26-4-1518.

¹⁵ R1312, fo 166, 21-4-1530.